ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 16ης Μαΐου 2002 *

Στην υπόθεση C-482/99,

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues, υποδιευθυντή στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον F. Million, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους G. Rozet και J. Flett, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 2000/513/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Σεπτεμβρίου 1999, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Γαλλία στην επιχείρηση Stardust Marine (ΕΕ 2000, L 206, σ. 6),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, P. Jann, F. Macken, N. Colneric και S. von Bahr, προέδρους τμήματος, C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, J. N. Cunha Rodrigues και C. W. A. Timmermans (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Δεκεμβρίου 1999, η Γαλλική Δημοκρατία ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, την ακύρωση της αποφάσεως 2000/513/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Σεπτεμβρίου 1999, σχετικά με τις

ενισχύσεις που χορήγησε η Γαλλία στην επιχείρηση Stardust Marine (ΕΕ 2000, L 206, σ. 6, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

Ιστορικό της διαφοράς

2 Η εταιρία Stardust Marine (στο εξής: Stardust), η οποία ανέπτυσσε τη δραστηριότητά της κυρίως εντός της αγοράς σκαφών αναψυχής, ιδρύθηκε το 1989. Η Τράπεζα SBT-Batif (στο εξής: SBT), θυγατρική της Altus Finance (στο εξής: Altus), η οποία ανήκε στον όμιλο της Crédit Lyonnais, είχε αναλάβει αρχικά τη δέσμευση να χρηματοδοτεί τη Stardust με τη χορήγηση δανείων και την παροχή εγγυήσεων.

3 Η Crédit Lyonnais, μετά από πέντε έτη σημαντικής αυξήσεως του κύκλου εργασιών της, υπέστη ζημίες το 1992 [ύψους 1,8 δισεκατομμυρίου γαλλικών φράγκων (FRF)] και το 1993 (ύψους 6,9 δισεκατομμυρίων FRF). Οι γαλλικές αρχές, κατόπιν υποδείξεως της Εποπτικής Αρχής του Γαλλικού Τραπεζικού Συστήματος, έλαβαν το 1994 ορισμένες αποφάσεις για την οικονομική στήριξη της Crédit Lyonnais. Μεταξύ αυτών καταλέγονταν, πρώτον, η αύξηση κεφαλαίου κατά 4,9 δισεκατ. FRF και, δεύτερον, η ανάληψη των κινδύνων και των δαπανών που συνδέονταν με τις υποχρεώσεις που μεταβιβάστηκαν στη συνέχεια σε ένα φορέα ανάληψης των μη αποδοτικών στοιχείων του ενεργητικού, το Consortium de réalisations (στο εξής: CDR), που ήταν θυγατρική κατά 100 % της Crédit Lyonnais και ιδρύθηκε το 1995 στο πλαίσιο της λεγόμενης διαδικασίας «διαχωρισμού». Το CDR αγόρασε στοιχεία του ενεργητικού της Crédit Lyonnais αξίας σχεδόν 190 δισεκατ. FRF. Σύμφωνα με το σχέδιο αναδιάρθρωσης, όλα τα σχετικά στοιχεία του ενεργητικού έπρεπε να μεταβιβαστούν ή να εκκαθαριστούν.

4 Η Stardust, που ελεγχόταν από το 1994 από την Crédit Lyonnais μέσω της Altus κατόπιν αυξήσεως του κεφαλαίου κατά 44,3 εκατ. FRF, στην οποία προέβη η Altus τον Οκτώβριο του 1994 με κεφαλαιοποίηση των χρεών, αποτελούσε μέρος των στοιχείων του ενεργητικού της Crédit Lyonnais που μεταβιβάστηκαν στο CDR στο

πλαίσιο του σχεδίου διαχωρισμού του 1995, λόγω των κακών αποτελεσμάτων χρήσης της και των ζημιών που προβλεπόταν ότι θα μπορούσε να προξενήσει. Η Stardust, ως θυγατρική του CDR, ανήκε στον όμιλο της Crédit Lyonnais από το 1995 μέχρι την ιδιωτικοποίησή του, καθότι το CDR εξακολούθησε μέχρι τα τέλη του 1998 να είναι θυγατρική πλήρως ελεγχόμενη από την Crédit Lyonnais, μη συμπεριλαμβανόμενη στις ενοποιημένες καταστάσεις. Η διοίκηση της Crédit Lyonnais έπαυσε πάντως να έχει άμεσο ρόλο στη διαχείριση της Stardust μετά τη μεταβίβασή της στο CDR, λόγω του πλήρους διαχωρισμού της διαχείρισης μεταξύ του CDR και της Crédit Lyonnais, σύμφωνα με την απόφαση 95/547/ΕΚ της Επιτροπής, της 26ης Ιουλίου 1995, για την υπό όρους έγκριση της ενίσχυσης που χορήγησε η Γαλλία στην Crédit Lyonnais (ΕΕ L 308, σ. 92).

5 Το CDR προχώρησε σε τρεις αυξήσεις του κεφαλαίου της Stardust. Η πρώτη αύξηση κεφαλαίου, συνολικού ύψους 112 εκατ. FRF, πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 1995. Η δεύτερη, ύψους 250,5 εκατ. FRF, αποφασίστηκε κατόπιν της έκτακτης γενικής συνέλευσης της 26ης Ιουνίου 1996 και πραγματοποιήθηκε με δύο καταβολές, από τις οποίες η πρώτη, τον Ιούνιο του 1996, αφορούσε τα δύο τρίτα του ποσού και η δεύτερη, τον Μάρτιο του 1997, το υπόλοιπο ένα τρίτο. Τέλος, μια τρίτη αύξηση κεφαλαίου, ύψους 89 εκατ. FRF, πραγματοποιήθηκε κατόπιν της έκτακτης γενικής συνέλευσης της 5ης Ιουνίου 1997.

6 Μετά την τελευταία πράξη αύξησης κεφαλαίου τον Ιούνιο του 1997, το CDR πώλησε τη συμμετοχή του στη Stardust (ήτοι το 99,90 % του κεφαλαίου της) στην επιχείρηση FG Marine αντί ποσού 2 εκατ. FRF.

Η διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής και η προσβαλλόμενη απόφαση

7 Στις 20 Ιουνίου 1997 υποβλήθηκε στην Επιτροπή καταγγελία κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας σχετικά με διάφορες αυξήσεις κεφαλαίου της Stardust στις οποίες είχε μετάσχει το Δημόσιο και σχετικά με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το CDR είχε μεταβιβάσει τη Stardust στην εταιρία FG Marine.

8 Στις 2 Ιουλίου 1997 η Επιτροπή ζήτησε με έγγραφό της από τις γαλλικές αρχές να της παράσχουν πλήρη στοιχεία σχετικά με τη χρηματοοικονομική κατάσταση της Stardust, τις πραγματοποιηθείσες αυξήσεις κεφαλαίου, τη μεταβίβαση ή τα σχέδια μεταβίβασης αυτού του στοιχείου του ενεργητικού του CDR και τις ακριβείς συνθήκες της διαδικασίας πωλήσεως που είχε ήδη κινηθεί.

9 Στις 5 Νοεμβρίου 1997 η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ) ως προς τα μέτρα στήριξης υπέρ της Stardust και ενημέρωσε σχετικώς τη Γαλλική Κυβέρνηση με έγγραφο της 8ης Δεκεμβρίου 1997, με το οποίο την κάλεσε να της παράσχει όλα τα αναγκαία για την έρευνα της υποθέσεως στοιχεία.

10 Την κίνηση της διαδικασίας αυτής είχε ως αντικείμενο η ανακοίνωση 98/C 111/07 της Επιτροπής, της 9ης Απριλίου 1998, σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, προς τα άλλα κράτη μέλη και τους λοιπούς ενδιαφερόμενους σχετικά με τις ενισχύσεις που προτίθεται να χορηγήσει στη Stardust Marine (ΕΕ C 111, σ. 9).

11 Μετά την κίνηση της ανωτέρω διαδικασίας, πραγματοποιήθηκαν και πάλι ανταλλαγές πληροφοριών μεταξύ Επιτροπής και Γαλλικής Κυβερνήσεως.

12 Στις 8 Σεπτεμβρίου 1999 η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση και την κοινοποίησε στις γαλλικές αρχές στις 13 Οκτωβρίου 1999.

13 Το διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης έχει ως εξής:

«Άρθρο 1

Οι αυξήσεις κεφαλαίου της Stardust Marine ύψους 44,3 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων που πραγματοποίησε η Altus Finance τον Οκτώβριο του 1994, ύψους 112 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων εκ μέρους του CDR τον Απρίλιο του 1995, η τρέχουσα προκαταβολή ύψους 127,5 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων εκ μέρους του CDR από τον Ιούλιο του 1995 έως τον Ιούνιο του 1996, οι αυξήσεις κεφαλαίου ύψους 250,5 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων τον Ιούνιο του 1996 και 89 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων τον Ιούνιο του 1997 εκ μέρους του CDR αποτελούν μέτρα κρατικής ενίσχυσης κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Τα μέτρα αυτά, συνολικής παρούσας αξίας 450,4 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων στις 31 Οκτωβρίου 1994, δεν μπορούν να κηρυχθούν συμβιβάσιμα με την κοινή αγορά κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφοι 2 και 3, της Συνθήκης και με το άρθρο 61, παράγραφοι 2 και 3, της συμφωνίας ΕΟΧ.

Άρθρο 2

Η Γαλλία υποχρεούται να απαιτήσει από τη Stardust να επιστρέψει στο κράτος, ή στο CDR, το ποσό των 450,4 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων που αντιστοιχεί στο στοιχείο ενίσχυσης των υπό εξέταση μέτρων, σε παρούσα αξία στις 31 Οκτωβρίου 1994. Από την ημερομηνία αυτή, επί του εν λόγω ποσού υπολογίζονται τόκοι βάσει του επιτοκίου αναφοράς που καθορίζει η Επιτροπή για τον υπολογισμό του καθαρού ισοδυνάμου επιχορήγησης των ενισχύσεων στη Γαλλία.

Άρθρο 3

Η Γαλλία ενημερώνει την Επιτροπή εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης για τα μέτρα που έλαβε για την εφαρμογή της.

Άρθρο 4

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στη Γαλλική Δημοκρατία.»

Επί της ουσίας

14 Προς στήριξη της προσφυγής της κατά της προσβαλλόμενης απόφασης, η Γαλλική Κυβέρνηση προβάλλει πέντε λόγους ακυρώσεως.

15 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος έχει δύο σκέλη, η Γαλλική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι τα κεφάλαια για τη στήριξη της Stardust έχουν κρατική προέλευση. Ο δεύτερος λόγος συνίσταται στον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή, μη δεχόμενη ότι η SBT και η Altus ενήργησαν με σύνεση έναντι της Stardust, υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως. Σύμφωνα με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, η προσβαλλόμενη απόφαση ενέχει εσωτερικές αντιφάσεις, κυρίως όσον αφορά την ταυτότητα του χορηγήσαντος την ενίσχυση. Σύμφωνα με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως, η εν λόγω απόφαση αντιβαίνει στην αρχή της ασφάλειας δικαίου, καθόσον αναιρεί προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής. Σύμφωνα με τον τελευταίο λόγο ακυρώσεως, η Επιτροπή πρόσβαλε τα δικαιώματα άμυνας της Γαλλικής Κυβέρνησης κατά τη διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης.

Γενικές προκαταρκτικές παρατηρήσεις

16 Επισημαίνεται εκ προοιμίου ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με τον χαρακτήρα των επίμαχων μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων αφορά κυρίως τις χρηματοδοτήσεις προς τη Stardust πριν από τη μεταβίβασή της στο CDR.

17 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή αναγνωρίζει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι, «εάν η πρωτοβουλία που ανέλαβε το κράτος, μέσω του CDR, εξεταστεί μεμονωμένα μέσα στον χρόνο και συγκεκριμένα από τη στιγμή κατά την οποία η επιχείρηση εντάχθηκε στη δομή διαχωρισμού το 1995, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ανταποκρίνεται στους στόχους υγιούς διαχείρισης, ελαχιστοποίησης των ζημιών και διαφύλαξης της περιουσίας του κράτους. [...] Ωστόσο, ακόμη και στην μη επαληθευθείσα αυτή υπόθεση, η ορθή και συνετή διαχείριση του ζητήματος εκ μέρους του CDR δεν θα αφαιρούσε από τα υπό εξέταση μέτρα τον χαρακτήρα ενίσχυσης προς τη Stardust» (σημείο 50 της προσβαλλόμενης απόφασης). «Πράγματι, για να εκτιμήσει την πράξη αυτή, η Επιτροπή εξετάζει το σύνολο της δράσης του κράτους έναντι της Stardust [...], δράσης της οποίας η συνέχεια δεν θα μπορούσε να διακοπεί λόγω της πράξης ανάληψης της επιχείρησης από το CDR, θεωρώντας ότι πριν από το 1995 δεν συνέβη τίποτα» (σημείο 51).

18 Εξάλλου, μολονότι η Επιτροπή έκρινε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι οι αυξήσεις κεφαλαίου της Stardust, στις οποίες προέβησαν τον Οκτώβριο του 1994 η Altus και τον Απρίλιο του 1995, τον Ιούνιο του 1996 και τον Ιούνιο του 1997 το CDR, συνιστούν μέτρα ενισχύσεων, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, επιβάλλεται να τονιστεί ότι η ίδια η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι τα μέτρα αυτά «υλοποιούν» απλώς τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη Stardust πριν από τον Οκτώβριο του 1994.

19 Από το σημείο 95 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει συγκεκριμένα ότι «τα εν λόγω μέτρα ενίσχυσης προηγήθηκαν των αυξήσεων κεφαλαίου της επιχείρησης μεταξύ 1994 και 1997 — οι οποίες αντιπροσωπεύουν μόνο την ετεροχρονισμένη πληρωμή των στοιχείων ενίσχυσης που περιείχαν — και αφορούν κυρίως την απερίσκεπτη χρηματοδότηση της επιχείρησης από την Crédit Lyonnais κατά την περίοδο ταχείας ανάπτυξής της (1992-1994)». Επιπλέον, σύμφωνα με το σημείο 103 της ίδιας αυτής απόφασης, «τα μέτρα αύξησης κεφαλαίου» πρέπει να εκτιμηθούν «στο πλαίσιο εντός του οποίου πράγματι χορηγήθηκαν αρχικά οι ενισχύσεις στη Stardust, και ιδίως κατά τα έτη 1992, 1993 και 1994» (στα σημεία 48, 51, 53, 100 έως 102, 106 και 114 της προσβαλλόμενης απόφασης περιλαμβάνονται χωρία με ανάλογο προς τα ανωτέρω περιεχόμενο).

20 Δεδομένου επομένως ότι η Επιτροπή έκρινε ότι οι οι επικρινόμενες με την προσβαλλόμενη απόφαση κρατικές ενισχύσεις οφείλονται στις χρηματοδοτήσεις της

Stardust στις οποίες προέβησαν η Altus και η SBT το 1992, το 1993 και το 1994, το Δικαστήριο, το οποίο καλείται από την προσφεύγουσα, τόσο με τον πρώτο όσο και με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, να αποφανθεί επί του χαρακτηρισμού των μέτρων ως κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να εξετάσει κατ' αρχάς τις χρηματοδοτήσεις αυτές.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως

21 Με τον λόγο αυτό, η Γαλλική Κυβέρνηση αμφισβητεί, πρώτον, ότι τα κεφάλαια που χρησιμοποίησαν η Altus και η SBT, που ήσαν θυγατρικές της Crédit Lyonnais, για να χρηματοδοτήσουν τη Stardust μπορούν να χαρακτηριστούν «κρατικές ενισχύσεις», υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ (πρώτο σκέλος), και, δεύτερον, ότι τα μέτρα στήριξης υπέρ της Stardust μπορούν να καταλογιστούν στο Γαλλικό Δημόσιο (δεύτερο σκέλος).

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως

22 Πρέπει να υπομνησθεί εκ προοιμίου ότι το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ ορίζει ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό με την ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά κατά το μέτρο που επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο.

23 Όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, δεν συντρέχει λόγος να γίνεται διάκριση μεταξύ της περιπτώσεως κατά την οποία η ενίσχυση χορηγείται απευθείας από το κράτος και της περιπτώσεως κατά την οποία η ενίσχυση χορηγείται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς που το κράτος ιδρύει ή ορίζει ως υπεύθυνους για τη διαχείριση της ενισχύσεως (βλ. ιδίως τις αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 1977, 78/76,

Steinike & Weinlig, Συλλογή τόμος 1977, σ. 171, σκέψη 21, της 30ής Ιανουαρίου 1985, 290/83, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1985, σ. 439, σκέψη 14, της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 67/85, 68/85 και 70/85, Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 219, σκέψη 35, και της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1603, σκέψη 13). Πράγματι, το κοινοτικό δίκαιο δεν μπορεί να επιτρέπει να καταστρατηγούνται οι διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων λόγω του γεγονότος και μόνον ότι δημιουργούνται αυτόνομοι φορείς επιφορτισμένοι με την κατανομή ενισχύσεων.

24 Εντούτοις, για να μπορεί ένα πλεονέκτημα να χαρακτηριστεί ως ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει, πρώτον, να χορηγείται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους (βλ. αποφάσεις της 17ης Μαρτίου 1993, C-72/91 και C-73/91, Sloman Neptun, Συλλογή 1993, σ. I-887, σκέψη 19, της 30ής Νοεμβρίου 1993, C-189/91, Kirsammer-Hack, Συλλογή 1993, σ. I-6185, σκέψη 16, της 7ης Μαΐου 1998, C-52/97 έως C-54/97, Viscido κ.λπ., Συλλογή 1998, σ. I-2629, σκέψη 13, της 1ης Δεκεμβρίου 1998, C-200/97, Ecotrade, Συλλογή 1998, σ. I-7907, σκέψη 35, της 17ης Ιουνίου 1999, C-295/97, Piaggio, Συλλογή 1999, σ. I-3735, σκέψη 35, και της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 58), και, δεύτερον, να μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο (προπαρατεθείσα απόφαση Van der Koy κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 35, απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1433, σκέψη 11, και προπαρατεθείσα απόφαση C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 13).

Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

25 Με το πρώτο αυτό σκέλος, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια «κρατικοί πόροι», όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

26 Η κυβέρνηση αυτή τονίζει κατ' αρχάς ότι, σύμφωνα με το γράμμα της Συνθήκης, για να χαρακτηριστεί ένα μέτρο ως ενίσχυση, πρέπει να αποδειχθεί ότι ο χορηγήσας την ενίσχυση χρησιμοποίησε κρατικούς πόρους. Η Επιτροπή δεν μπορεί να συνάγει από το γεγονός και μόνο ότι μια επιχείρηση ανήκει στον δημόσιο τομέα ότι οι πόροι τους οποίους χρησιμοποιεί είναι κατ' ανάγκη και κατά σύστημα κρατικοί πόροι. Ο καθαρά οργανικός αυτός χαρακτηρισμός των κεφαλαίων συνιστά διασταλτική ερμηνεία. Επιπλέον, η εφαρμογή αυτού του οργανικού κριτηρίου θα οδηγούσε σε άνιση μεταχείριση των δημόσιων επιχειρήσεων έναντι των ιδιωτικών, καθόσον οι δημόσιες επιχειρήσεις θα αντιμετωπίζονταν δυσμενώς για τον λόγο και μόνο ότι ανήκουν στον δημόσιο τομέα, πράγμα που θα αντέβαινε στην αρχή της ουδετερότητας της Συνθήκης έναντι του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των επιχειρήσεων που προβλέπεται στο άρθρο 295 ΕΚ. Συγκεκριμένα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, όπως ακριβώς και οι δημόσιες, μπορούν να αναλαμβάνουν κινδύνους που ενδέχεται να οδηγήσουν σε αποτυχία.

27 Στη συνέχεια η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι εν προκειμένω οι πόροι της Crédit Lyonnais και των θυγατρικών της δεν προέρχονται ούτε άμεσα ούτε έμμεσα, ούτε καν εν μέρει, από κρατικούς πόρους. Πρώτον, τα τραπεζικά κεφάλαια που περιήλθαν αρχικά στη Stardust χορηγήθηκαν από την SBT, θυγατρική της Altus, δηλαδή «θυγατρική σε δεύτερο βαθμό» της Crédit Lyonnais, της οποίας η πηγή χρηματοδοτήσεως ήταν η ιδιωτική κεφαλαιαγορά, χωρίς καμία παρέμβαση των δημόσιων αρχών. Δεύτερον, στην Altus και στην SBT δεν χορηγήθηκαν πόροι του Δημοσίου πριν από τις παρεμβάσεις τους υπέρ της Stardust, ενώ ούτε στην Crédit Lyonnais χορηγήθηκαν τέτοιοι πόροι πριν από τις 30 Ιουνίου 1994, δηλαδή πριν από την ημερομηνία μέχρι την οποία είχαν χορηγηθεί ήδη στη Stardust οι περισσότερες από τις επικρινόμενες χρηματοδοτήσεις.

28 Τέλος, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωσή της να αιτιολογεί τις κοινοτικές πράξεις, καθόσον δεν εξήγησε τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι τα κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν για τις αυξήσεις κεφαλαίου της Stardust αποτελούν κρατικούς πόρους υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

29 Στα ανωτέρω η Επιτροπή απαντά υπενθυμίζοντας ότι στο σημείο 37 της προσβαλλόμενης απόφασης αποφάνθηκε ότι «οι πόροι της Crédit Lyonnais, η οποία

είναι δημόσια επιχείρηση, που διατέθηκαν για την πράξη αυτή μέσω των θυγατρικών της SBT και Altus, είναι κρατικοί πόροι κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης». Η Επιτροπή τονίζει επίσης ότι με το σημείο 39 της προσβαλλόμενης απόφασης υπενθύμισε ότι, με την απόφασή της 98/490/ΕΚ, της 20ής Μαΐου 1998, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορηγούνται από τη Γαλλία στον όμιλο Crédit Lyonnais (ΕΕ L 221, σ. 28, στο εξής: απόφαση για τις χορηγηθείσες στην Crédit Lyonnais ενισχύσεις), είχε κρίνει ότι οι πόροι του CDR ήταν κρατικοί πόροι «όχι μόνο επειδή το CDR είναι 100 % θυγατρική μιας δημόσιας επιχείρησης, αλλά επίσης επειδή χρηματοδοτείται μέσω συμμετοχικού δανείου με την εγγύηση του κράτους και οι ζημίες του αναλαμβάνονται από το κράτος».

30 Η Επιτροπή τονίζει εξάλλου ότι τα μέτρα που χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους δεν αποτελούν ipso facto κρατικές ενισχύσεις. Αντίθετα, πρέπει επίσης να αποδεικνύεται ότι τα μέτρα αυτά δεν ανταποκρίνονται στη συμπεριφορά συνετού επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Συγκεκριμένα, από την απόφαση ιδίως του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1999, Τ-123/97, Salomon κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-2925, σκέψεις 68 και 69), συνάγεται ότι, όταν μια ελεγχόμενη από το Δημόσιο τράπεζα χρησιμοποιεί τα κεφάλαιά της για την πραγματοποίηση πράξης που θα πραγματοποιούσε επίσης, υπό τις ίδιες περιστάσεις, μια ιδιωτική τράπεζα, δεν πρόκειται για κρατική ενίσχυση. Επομένως, δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι δημιουργεί, κατά παράβαση του άρθρου 295 ΕΚ, διακρίσεις σε βάρος των δημόσιων επιχειρήσεων.

31 Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός της Γαλλικής Κυβέρνησης ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι παράνομη λόγω ελλείψεως αιτιολογίας ως προς τον χαρακτηρισμό των επίμαχων κεφαλαίων ως κρατικών πόρων. Συγκεκριμένα, οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι τα επίμαχα μέτρα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ εκτίθενται σαφώς στην εν λόγω απόφαση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

32 Διαπιστώνεται εκ προοιμίου ότι η Γαλλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ότι οι πόροι που χρησιμοποίησε το CDR για τη χρηματοδότηση της Stardust αποτελούν κρατι-

κούς πόρους υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Επομένως, απομένει μόνο να εξεταστεί αν οι δανειοδοτήσεις, οι εγγυοδοσίες και οι αυξήσεις κεφαλαίου στις οποίες προέβησαν η Altus και η SBT υπέρ της Stardust πριν από τη μεταβίβασή της στο CDR πρέπει να θεωρηθούν ότι πραγματοποιήθηκαν με κρατικούς πόρους.

33 Συναφώς, από τη δικογραφία προκύπτει ότι στις 31 Δεκεμβρίου 1994 το γαλλικό Δημόσιο κατείχε το 80 % περίπου των μετοχών της Crédit Lyonnais και είχε το 100 % περίπου των δικαιωμάτων ψήφου στην εταιρία αυτή. Η Crédit Lyonnais κατείχε το 100 % των μετοχών της Altus, στην οποία ανήκε το 97 % περίπου των μετοχών της SBT, ενώ το υπόλοιπο 3 % ανήκε στην Crédit Lyonnais. Επιπλέον, ο πρόεδρος της Crédit Lyonnais και τα δύο τρίτα των μελών του διοικητικού συμβουλίου της διορίζονταν από το Δημόσιο. Ο πρόεδρος της Crédit Lyonnais ήταν επίσης πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Altus, τα μέλη του οποίου διορίζονταν από το διοικητικό συμβούλιο της Crédit Lyonnais.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Crédit Lyonnais, η Altus και η SBT ελέγχονταν από το Δημόσιο και έπρεπε να θεωρούνται δημόσιες επιχειρήσεις υπό την έννοια του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίπτωση, της οδηγίας 80/723/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουνίου 1980, περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 205), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 93/84/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 30ής Σεπτεμβρίου 1993 (ΕΕ L 254, σ. 16, στο εξής: οδηγία 80/723). Οι γαλλικές αρχές ήσαν πράγματι σε θέση να ασκούν άμεσα ή έμμεσα αποφασιστική επιρροή επί των επιχειρήσεων αυτών, υπό την έννοια της προπαρατεθείσας διάταξης της οδηγίας 80/723.

35 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν, εν όψει τέτοιου ελέγχου από το Δημόσιο, οι οικονομικοί πόροι των επιχειρήσεων που υπόκεινται στον έλεγχο αυτό μπορούν να θεωρούνται «κρατικοί πόροι» υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, όταν συντρέχει περίπτωση όπως η προκείμενη, όπου οι διάδικοι συμφωνούν ότι οι γαλλικές αρχές δεν έλαβαν πριν από τις 30 Ιουνίου 1994 υπέρ των εν λόγω επιχει-

ρήσεων μέτρα οικονομικής στήριξης, όπως είναι η παροχή εγγυήσεως ή η συγκεκριμένη μεταφορά κονδυλίων.

36 Συναφώς επιβάλλεται να τονιστεί, πρώτον, ότι, κατά πάγια νομολογία, προκειμένου να χαρακτηριστεί το πλεονέκτημα που έχει παρασχεθεί σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις ως κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, δεν είναι πάντοτε αναγκαίο να αποδεικνύεται ότι υπήρξε μεταφορά κρατικών πόρων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Μαρτίου 1994, C-387/92, Banco Exterior de España, Συλλογή 1994, σ. I-877, σκέψη 14, και της 19ης Μαΐου 1999, C-6/97, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-2981, σκέψη 16).

37 Δεύτερον, επιβάλλεται να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ περιλαμβάνει όλα τα χρηματικά μέσα τα οποία οι δημόσιες αρχές μπορούν όντως να χρησιμοποιούν προς στήριξη επιχειρήσεων, χωρίς να έχει σημασία συναφώς αν τα μέσα αυτά ανήκουν διαρκώς στην περιουσία του Δημοσίου. Κατά συνέπεια, έστω και αν τα ποσά που αντιστοιχούν στο επίμαχο μέτρο δεν είναι διαρκώς στην κατοχή του Δημόσιου Ταμείου, το γεγονός ότι παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και συνεπώς στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηρισθούν ως κρατικοί πόροι (βλ. απόφαση της 16ης Μαΐου 2000, C-83/98 P, Γαλλία κατά Ladbroke Racing και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3271, σκέψη 50).

38 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, δεχόμενη με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι οι πόροι ορισμένων δημόσιων επιχειρήσεων, όπως της Crédit Lyonnais και των θυγατρικών της, υπέκειντο στον έλεγχο του Δημοσίου και επομένως βρίσκονταν στη διάθεσή του, δεν ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια «κρατικοί πόροι», όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Πράγματι, το Δημόσιο έχει κάλλιστα τη δυνατότητα, ασκώντας αποφασιστική επιρροή επί των επιχειρήσεων αυτών, να κατευθύνει τη χρησιμοποίηση των πόρων τους προς τη χρηματοδότηση π.χ. της παροχής ειδικών οφελών σε άλλες επιχειρήσεις.

39 Εξάλλου, η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί, όπως υποστηρίζει η Γαλλική Κυβέρνηση, ως πιθανή πηγή δυσμενών διακρίσεων των δημόσιων επιχειρήσεων έναντι των ιδιωτικών. Σε μια περίπτωση όπως η προκείμενη, η κατάσταση των δημόσιων επιχειρήσεων δεν μπορεί να συγκριθεί με την κατάσταση των ιδιωτικών. Τα κράτη δηλαδή μπορούν, όπως υπενθυμίζεται με την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 80/723, να επιδιώκουν, μέσω των δημόσιων επιχειρήσεών τους, μη εμπορικούς σκοπούς.

40 Επιπλέον, δεν είναι βάσιμος ο ισχυρισμός της Γαλλικής Κυβέρνησης ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αντιβαίνει στο άρθρο 253 ΕΚ, καθόσον η Επιτροπή δεν παρέθεσε τους λόγους για τους οποίους τα μέτρα υπέρ της Stardust υλοποιήθηκαν με κρατικούς πόρους.

41 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία που απαιτεί το άρθρο 253 ΕΚ πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που έχει εκδώσει την προσβαλλόμενη πράξη, ώστε οι μεν ενδιαφερόμενοι να μπορούν, γνωρίζοντας τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου, να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους, το δε Δικαστήριο να ασκεί τον έλεγχό του (αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 1984, 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 22, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 96).

42 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι σε πολλά σημεία της προσβαλλόμενης απόφασης, π.χ. στα σημεία 27, 37 και 83, αναφέρεται ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι οι πόροι των δημόσιων επιχειρήσεων, όπως ήταν η Crédit Lyonnais και οι θυγατρικές της, αποτελούν κρατικούς πόρους υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Επομένως, η Γαλλική Κυβέρνηση και ο κοινοτικός δικαστής μπορούσαν να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή εκτιμούσε εν προκειμένω ότι είχαν χρησιμοποιηθεί κρατικοί πόροι.

43 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

44 Με το δεύτερο αυτό σκέλος, η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια «δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο» και ότι τα μέτρα που έλαβαν η SBT και η Altus για τη χρηματοδοτική στήριξη της Stardust δεν μπορούν να καταλογιστούν στο Δημόσιο.

45 Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο πρέπει να εξετάζεται από την Επιτροπή σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και ότι δεν μπορεί να τεκμαίρεται ότι η προϋπόθεση αυτή πληρούται για τον λόγο και μόνο ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση ανήκει οργανικά στον δημόσιο τομέα. Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται συγκεκριμένα ότι το κριτήριο και μόνο του ελέγχου μιας επιχειρήσεως από το Δημόσιο δεν αρκεί ως απόδειξη της δυνατότητας καταλογισμού της συμπεριφοράς της επιχειρήσεως αυτής στο Δημόσιο.

46 Επιπλέον, η Γαλλική Κυβέρνηση τονίζει ότι ο εκ μέρους της Επιτροπής καταλογισμός στο Γαλλικό Δημόσιο της ευθύνης για τις χρηματοδοτήσεις στις οποίες προέβη μια «θυγατρική σε δεύτερο βαθμό» της Crédit Lyonnais θα συνιστούσε παράβαση της απόφασης της ίδιας της Επιτροπής σχετικά με τις ενισχύσεις προς την Crédit

Lyonnais, αφού με την ίδια αυτή απόφαση διαπιστώθηκαν σοβαρές πλημμέλειες ως προς τη διενέργεια ελέγχων τόσο στο επίπεδο της μητρικής εταιρίας όσο και στο επίπεδο του ομίλου.

47 Εξάλλλου, η Γαλλική Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι στη Γαλλία οι δημόσιες επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί υπό μορφή εμπορικής εταιρίας λειτουργούν βάσει των ίδιων κανόνων που ισχύουν για τις ιδιωτικές εταιρίες και βάσει της αρχής της αυτοτέλειας. Εν προκειμένω η SBT και η Altus έλαβαν τις αποφάσεις τους τελείως ανεξάρτητα από την Crédit Lyonnais και, κατά μείζονα λόγο, από το Δημόσιο.

48 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Δημόσιο κατείχε την πλειοψηφία των μετοχών της Crédit Lyonnais και των δικαιωμάτων ψήφου εντός της εταιρίας αυτής και διόριζε τον πρόεδρό της και τα περισσότερα από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν μπορούν να αμφισβητηθούν ούτε ο έλεγχος που ασκούσε το Δημόσιο επί της Crédit Lyonnais και, μέσω της Crédit Lyonnais, επί της Altus ούτε η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο, λόγω ακριβώς αυτού του ελέγχου, των επενδύσεων στις οποίες προέβη η Altus, παρά τη δυσλειτουργία των ελέγχων της Crédit Lyonnais επί των δραστηριοτήτων των θυγατρικών της.

49 Εξάλλου, η Επιτροπή τονίζει ότι δεν είναι βάσιμος ο ισχυρισμός της Γαλλικής Κυβέρνησης ότι δεν γνώριζε τη συμπεριφορά της Altus, μολονότι αποτελούσε θυγατρική κατά 100 % της Crédit Lyonnais, της οποίας το 80,70 % των μετοχών και το 100 % σχεδόν των δικαιωμάτων ψήφου ανήκαν στο Δημόσιο. Για παράδειγμα, από το έγγραφο που απέστειλαν οι γαλλικές αρχές στην Επιτροπή στις 5 Ιανουαρίου 1998 προκύπτει ότι το 1991 «η Τραπεζική Επιτροπή, ανήσυχη, όπως και ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών, από την εξέλιξη της τράπεζας, άρχισε να διεξάγει έρευνες στις θυγατρικές του ομίλου που είχαν τα περισσότερα χρέη. Οι έρευνες στην Altus διεξήχθησαν το δεύτερο εξάμηνο του 1991». Κατόπιν αυτών, το 1992 οι εκπρόσωποι του Δημοσίου στο διοικητικό συμβούλιο της Crédit Lyonnais «εξέφρασαν την ανησυχία τους, ειδικότερα όσον αφορά τους εσωτερικούς ελέγχους των κινδύνων και την κατάσταση της Altus Finance». Από τους ελέγχους που διεξήγαγαν το 1993 οι νέοι διοικούντες την Crédit Lyonnais και η Τραπεζική Επιτροπή προέκυψε

ότι «κατά το πρώτο εξάμηνο του 1993 είχαν αναληφθεί νέες επισφαλείς υποχρεώσεις, ιδίως από την Altus Finance».

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

50 Δεν αμφισβητείται ότι το παρατιθέμενο στην προσβαλλόμενη απόφαση συμπέρασμα της Επιτροπής ότι τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης που έλαβαν υπέρ της Stardust η Altus και η SBT μπορούν να καταλογιστούν στο Δημόσιο στηρίχθηκε στο γεγονός και μόνο ότι οι δύο αυτές εταιρίες, ως θυγατρικές της Crédit Lyonnais, ελέγχονταν έμμεσα από το Δημόσιο.

51 Αυτή η ερμηνεία της προϋποθέσεως ότι, για να μπορεί ένα μέτρο να χαρακτηριστεί «κρατική ενίσχυση» υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος ή στο Δημόσιο, κατά την οποία η δυνατότητα καταλογισμού προκύπτει από το γεγονός και μόνο ότι το μέτρο αυτό έχει ληφθεί από δημόσια επιχείρηση, δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

52 Συγκεκριμένα, ακόμη και αν το Δημόσιο είναι σε θέση να ελέγχει μια δημόσια επιχείρηση και να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί των συναλλαγών της, η αποτελεσματική άσκηση τέτοιου ελέγχου δεν μπορεί να τεκμαίρεται αυτόματα σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Ο βαθμός ανεξαρτησίας της δημόσιας επιχείρησης αποτελεί συνάρτηση των περιθωρίων που της αφήνει το Δημόσιο. Αυτό θα μπορούσε να ισχύει και για τις δημόσιες επιχειρήσεις σαν την Altus και την SBT. Κατά συνέπεια, το γεγονός και μόνο ότι μια δημόσια επιχείρηση τελεί υπό τον έλεγχο του Δημοσίου δεν αρκεί για να καταλογίζονται στο Δημόσιο τα μέτρα που λαμβάνει, όπως είναι τα επίμαχα εν προκειμένω μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης. Πρέπει επίσης να εξετάζεται κατά πόσον οι δημόσιες αρχές ενεπλάκησαν καθ' οιονδήποτε τρόπο στη λήψη των μέτρων αυτών.

53 Συναφώς δεν χρειάζεται να αποδεικνύεται, κατόπιν ειδικής έρευνας, ότι οι δημόσιες αρχές παρότρυναν συγκεκριμένα την οικεία δημόσια επιχείρηση να λάβει τα επίμαχα μέτρα ενισχύσεων. Πρώτον, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι σχέσεις μεταξύ Δημοσίου και δημόσιων επιχειρήσεων είναι πολύ στενές, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να χορηγούνται κρατικές ενισχύσεις μέσω των επιχειρήσεων αυτών, χωρίς να υπάρχει διαφάνεια και κατά παράβαση των διατάξεων της Συνθήκης περί κρατικών ενισχύσεων.

54 Δεύτερον, οι τρίτοι θα έχουν κατά κανόνα, λόγω ακριβώς των προνομιακών σχέσεων μεταξύ Δημοσίου και δημόσιων επιχειρήσεων, πολύ μεγάλη δυσκολία να αποδείξουν ότι τα μέτρα ενισχύσεων που έλαβε σε συγκεκριμένη περίπτωση μια δημόσια επιχείρηση ελήφθησαν ουσιαστικά κατόπιν οδηγιών των δημόσιων αρχών.

55 Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο μέτρου ενισχύσεως που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση μπορεί να συναχθεί από ένα σύνολο ενδείξεων που προκύπτουν από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης και το όλο πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η λήψη του μέτρου. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη προσδώσει βαρύνουσα σημασία στο γεγονός ότι ο οικείος φορέας δεν μπορούσε να λάβει την επίμαχη απόφαση χωρίς να λάβει υπόψη τις απαιτήσεις των δημόσιων αρχών (βλ. ιδίως προπαρατεθείσα απόφαση Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 37) ή ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις μέσω των οποίων είχαν χορηγηθεί οι ενισχύσεις, πέρα από τα οργανικά στοιχεία που τις συνέδεαν με το Δημόσιο, έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τις οδηγίες ενός comitato interministeriale per la programmazione economica (CIPE) (προπαρατεθείσες αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψεις 11 και 12, και C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψεις 13 και 14).

56 Για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ένα μέτρο ενίσχυσης που έχει λάβει δημόσια επιχείρηση μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο ενδέχεται να έχουν σημασία και ορισμένες άλλες ενδείξεις, π.χ. η ένταξή της στις δομές της δημόσιας διοίκησης, η φύση των δραστηριοτήτων της και η άσκησή τους στην αγορά υπό συνθήκες συνήθους ανταγωνισμού προς τις ιδωτικές επιχειρήσεις, το νομικό καθεστώς της επιχεί-

ρησης, δηλαδή αν διέπεται από το δημόσιο δίκαιο ή το κοινό εταιρικό δίκαιο, ο βαθμός της εποπτείας που ασκούν οι δημόσιες αρχές επί της διαχειρίσεως της επιχειρήσεως ή οποιαδήποτε άλλη ένδειξη από την οποία να συνάγεται στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι έχουν εμπλακεί ή ότι είναι απίθανο να μην έχουν εμπλακεί οι δημόσιες αρχές στη λήψη ορισμένου μέτρου, αν ληφθούν υπόψη η έκταση του μέτρου, το περιεχόμενό του ή οι συνθήκες που δημιουργεί.

57 Εντούτοις, το γεγονός και μόνο ότι μια δημόσια επιχείρηση έχει συσταθεί υπό τη μορφή συνήθους κεφαλαιουχικής εταιρίας δεν μπορεί να θεωρηθεί, εν όψει της νομικής αυτοτέλειας που της παρέχει αυτή η νομική μορφή, ως επαρκές στοιχείο για να αποκλειστεί η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο ενός μέτρου ενισχύσεως που έχει λάβει η εν λόγω εταιρία (βλ. συναφώς προπαρατεθείσα απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 13). Συγκεκριμένα, εν όψει αφενός του γεγονότος ότι η επιχείρηση αυτή τελεί υπό έλεγχο και αφετέρου των δυνατοτήτων ασκήσεως αποφασιστικής επιρροής που συνεπάγεται πράγματι στην πράξη το γεγονός αυτό, δεν μπορεί να αποκλειστεί εκ προοιμίου η δυνατότητα καταλογισμού στο Δημόσιο οποιουδήποτε μέτρου της εν λόγω εταιρίας ούτε συνεπώς ο κίνδυνος καταστρατηγήσεως των κανόνων της Συνθήκης περί κρατικών ενισχύσεων, έστω και αν η νομική μορφή της δημόσιας επιχείρησης αποτελεί καθαυτή μία από τις ενδείξεις βάσει των οποίων μπορεί να εξακριβωθεί στη συγκεκριμένη περίπτωση αν εμπλέκεται το Δημόσιο.

58 Στην προκειμένη περίπτωση η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, επέλεξε ως μόνο κριτήριο το οργανικό, κατά το οποίο η Crédit Lyonnais, η Altus και η SBT, ως δημόσιες επιχειρήσεις, τελούσαν υπό τον έλεγχο του Δημοσίου. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι αυτή η ερμηνεία του κριτηρίου περί της δυνατότητας καταλογισμού στο Δημόσιο είναι εσφαλμένη.

59 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως που προβάλλει η Γαλλική Κυβέρνηση είναι βάσιμο.

Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

60 Με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, αντίθετα από ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης της Stardust τα οποία έλαβαν οι θυγατρικές της Crédit Lyonnais αποτελούσαν συνετή συμπεριφορά, αν ληφθεί υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονταν τότε.

61 Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η χορήγηση δανείου πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τη συμπεριφορά που θα επιδείκνυε κατά τον χρόνο της χορηγήσεως του εν λόγω δανείου ένας ιδιώτης επενδυτής που θα ενεργούσε υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, λαμβανομένων υπόψη των διαθέσιμων τότε στοιχείων και των τότε προβλέψεων για την εξέλιξη της αγοράς. Η Επιτροπή έπρεπε συνεπώς να κρίνει βάσει των τότε ισχυόντων κατά πόσον η συμπεριφορά του Δημοσίου ήταν συνετή και να μην προβεί σε καμία εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψη μεταγενέστερες καταστάσεις. Η εν λόγω κυβέρνηση φρονεί ότι κανένα στοιχείο της προσβαλλόμενης απόφασης δεν μπορεί να θεμελιώσει την άποψη ότι οι υποχρεώσεις που ανέλαβαν η Altus και η SBT δεν αποτελούσαν, κατά τον χρόνο λήψης των μέτρων χρηματοδοτικής στήριξης, υποχρεώσεις που θα αναλάμβανε συνετός επενδυτής σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς.

62 Από την άποψη αυτή η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι επισήμανε με το σημείο 22 της προσβαλλόμενης απόφασης ότι «οι εν λόγω ενισχύσεις αναλύονται στο πλαίσιο στο οποίο χορηγήθηκαν και όχι εκ των υστέρων» και με το σημείο 25 της ίδιας απόφασης ότι «η Επιτροπή, για να εκτιμήσει εάν τα μέτρα χρηματοδότησης υπέρ της Stardust περιέχουν στοιχεία ενίσχυσης, εξετάζει όχι τη σημερινή κατάσταση, όπου το ιδιαίτερα αρνητικό αποτέλεσμα αυτών των χρηματοδοτήσεων είναι γνωστό, αλλά το πλαίσιο στο οποίο η Crédit Lyonnais χορήγησε τις χρηματοδοτήσεις αυτές, πριν από το 1995».

63 Η Επιτροπή τονίζει επίσης ότι από τα στοιχεία του πίνακα 2, που αποτελεί το σημείο 93 της προσβαλλόμενης απόφασης, προκύπτει ότι το καθαρό αποτέλεσμα της Stardust στις 31 Δεκεμβρίου 1993 ήταν -15,9 εκατ. FRF. Μολονότι το σύνολο του ισολογισμού στις 31 Δεκεμβρίου 1994 δεν είναι γνωστό, διότι η λογιστική χρήση έκλεισε στις 30 Ιουνίου 1995 με καθαρό αποτέλεσμα -361,2 εκατ. FRF, η Επιτροπή πάντως ανέφερε ότι, σύμφωνα με τις εθνικές αρχές, από διεξαγόμενο κατά τον χρόνο της ανάληψης του ελέγχου της Stardust από την Altus εξωτερικό έλεγχο προέκυπτε ανάγκη κάλυψης απαιτήσεων ύψους 203 εκατ. FRF (σημείο 31 της προσβαλλόμενης απόφασης), ενώ ο κύκλος εργασιών της στις 31 Δεκεμβρίου 1993 ανερχόταν σε 117,5 εκατ. FRF. Κατά την Επιτροπή, είναι επομένως σαφές ότι η κατάσταση της Stardust ήταν εξαιρετικά κρίσιμη πολύ πριν από τον Ιούνιο του 1995, και μάλιστα πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1994, δηλαδή την ημερομηνία μεταβιβάσεως της Stardust στο CDR.

64 Δεύτερον, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το κριτήριο των υποχρεώσεων του δανειστή σε σχέση με τον ισολογισμό της επιχείρησης, το οποίο είναι το μόνο που εφάρμοσε η Επιτροπή, δεν ασκεί καμία επιρροή επί του χαρακτηρισμού ενός τραπεζικού δανείου ως συνετής ή μη συμπεριφοράς.

65 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι εν προκειμένω οι υποχρεώσεις της Crédit Lyonnais, που υπερέβαιναν κατά πολύ τον συνολικό ισολογισμό της Stardust, είχαν κυρίως τη μορφή προϊόντων που αντενδείκνυνται για την ανάληψη υψηλού κινδύνου. Αυτές οι υποχρεώσεις που συνίσταντο σε χρηματοοικονομικά προϊόντα όπως τα δάνεια και οι εγγυήσεις, που κανονικά ενδείκνυνται για την ανάληψη χαμηλότερου βαθμού κινδύνου από ό,τι οι επενδύσεις σε μετοχές, αντιπροσώπευαν στην πραγματικότητα βαθμό κινδύνου που υπερέβαινε κατά πολύ το επίπεδο που είναι αποδεκτό ακόμη και για ένα χρηματοοικονομικό προϊόν υψηλού κινδύνου, όπως οι μετοχές, αφού υπερέβαιναν ακόμη και το μεγαλύτερο ποσό που θα μπορούσε να κληθεί να καταβάλει ένας μέτοχος στην πιο ακραία περίπτωση, δηλαδή το ποσό για την κάλυψη του ελλείμματος του ισολογισμού. Κατά την Επιτροπή, η συμπεριφορά αυτή δεν μπορεί να είναι συμπεριφορά συνετού επενδυτή.

66 Τρίτον, η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί ότι το επιχείρημα περί ενός μόνο τραπεζίτη, το οποίο χρησιμοποιείται στην προσβαλλόμενη απόφαση, μπορεί το πολύ να αποτελεί ένα στοιχείο, μεταξύ διαφόρων άλλων κριτηρίων, για το ότι η συγκεκριμένη χρηματοδότηση δεν είναι συνετή. Εντούτοις, όταν πρόκειται για μικρή επιχείρηση, όπως

είναι η Stardust, το επιχείρημα αυτό δεν έχει καμία αξία. Πράγματι, το φαινόμενο να έχει μια μικρή ή μεσαία επιχείρηση, όπως η Stardust, ένα μόνο τραπεζίτη είναι εξαιρετικά συχνό. Το φαινόμενο αυτό απαντά μάλιστα και σε πολλά άλλα κράτη μέλη, όπου ορισμένες τράπεζες έχουν ειδικευθεί στη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

67 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι μια τράπεζα μπορεί κάλλιστα να αποτελεί τον μοναδικό χρηματοδότη μιας επιχείρησης. Στην περίπτωση αυτή όμως, ο μοναδικός αυτός τραπεζίτης προσπαθεί να προσαρμόσει την προσφορά των προϊόντων του προς τον βαθμό κινδύνου που αναλαμβάνει, να περιορίσει τα ανοίγματά του σε συνάρτηση με το σύνολο του ισολογισμού της επιχείρησης και να αποκτήσει δικαιώματα προσωπικής ή εμπράγματης ασφάλειας επί των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης, με σκοπό των περιορισμό των ζημιών του σε περίπτωση αρνητικής εξέλιξης της κατάστασης. Κατά την Επιτροπή, εν προκειμένω συνέβη το ακριβώς αντίθετο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

68 Υπενθυμίζεται εκ προοιμίου ότι η παρέμβαση των δημόσιων αρχών στο κεφάλαιο μιας επιχείρησης, υπό οποιαδήποτε μορφή, δεν συνιστά κρατική ενίσχυση παρά μόνον αν συντρέχουν οι προβλεπόμενες από το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ προϋποθέσεις (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 21ης Μαρτίου 1990, C-142/87, Βέλγιο κατά Επιτροπής, «απόφαση Tubemeuse», Συλλογή 1990, σ. I-959, σκέψη 25, και της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, C-278/92 έως C-280/92, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4103, σκέψη 20).

69 Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι από την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων προκύπτει ότι τα κεφάλαια που τίθενται από το κράτος, άμεσα ή έμμεσα, στη διάθεση μιας επιχειρήσεως, υπό συνθήκες οι οποίες ανταποκρίνονται στους συνήθεις όρους της αγοράς, δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις (προπαρατεθείσα απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 20).

70 Επομένως, κατά πάγια επίσης νομολογία, πρέπει να εξακριβωθεί αν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, ένας ιδιώτης επιχειρηματίας μεγέθους συγκρίσιμου προς το μέγεθος των οργανισμών που διαχειρίζονται τον δημόσιο τομέα θα μπορούσε να λάβει την απόφαση να προβεί σε εισφορές κεφαλαίου της ίδιας εκτάσεως (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 1991, C-261/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-4437, σκέψη 8, και αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, C-278/92 έως C-280/92, Ισπανία κατά Επιτροπής, όπ.π., σκέψη 21, και C-42/93, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4175, σκέψη 13), αν ληφθούν κυρίως υπόψη τα διαθέσιμα κατά τον χρόνο των εισφορών στοιχεία και οι τότε προβλέψεις για τις εξελίξεις.

71 Εν προκειμένω οι διάδικοι συμφωνούν ότι, για να εξακριβωθεί αν το Δημόσιο επέδειξε συμπεριφορά συνετού επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, το ζήτημα κατά πόσον η συμπεριφορά του Δημοσίου ήταν ορθολογική από οικονομική άποψη πρέπει να κριθεί εντός του χρονικού πλαισίου εντός του οποίου ελήφθησαν τα μέτρα χρηματοδοτικής στήριξης και να αποφευχθεί οποιαδήποτε εκτίμηση με βάση μεταγενέστερες καταστάσεις.

72 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει, αν ληφθούν επίσης υπόψη οι σκέψεις 16 έως 20 της παρούσας απόφασης, να εξακριβωθεί κατά πόσον η Επιτροπή έλαβε ως κριτήριο, όπως τονίζει επανειλημμένα με την προσβαλλόμενη απόφαση (βλ. ιδίως το σημείο 25), την κατάσταση που επικρατούσε το 1992, το 1993 και το 1994, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα δάνεια και οι εγγυήσεις υπέρ της Stardust που χορήγησαν η Altus και η SBT δεν απηχούσαν συνετή συμπεριφορά σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς, αν ληφθούν υπόψη τα διαθέσιμα στοιχεία και οι προβλέψεις για τις εξελίξεις κατά τον πραγματικό χρόνο της χορήγησής τους. Αν δεν συνέβη αυτό, τότε η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, το οποίο αφορά επίσης τις αυξήσεις κεφαλαίου της Stardust στις οποίες προέβησαν η Altus τον Οκτώβριο του 1994 και το CDR τον Απρίλιο του 1995, τον Ιούνιο του 1996 και τον Ιούνιο του 1997.

73 Συναφώς, στο σημείο 25 της προσβαλλόμενης απόφασης αναφέρεται ότι η SBT «ήταν η αποκλειστική τράπεζα της εταιρίας» και ότι η χρηματοδοτική στήριξη «έλαβε διάφορες μορφές, συμπεριλαμβανομένης της άμεσης και έμμεσης χορήγησης δανείων, ιδίως υπό μορφή χρηματοδοτήσεων εκ μέρους της SBT προς επενδυτές που επιθυμούσαν να αποκτήσουν μερίδια συμμετοχής στα πλοία [που διαχειριζόταν η

Altus], ή υπό μορφή εγγυήσεων χρηματοδότησης των επενδύσεων αυτών. Η πρακτική αυτή περιέκλειε ιδιαίτερους κινδύνους, καθότι με τον τρόπο αυτό η SBT αναλάμβανε το σύνολο των τραπεζικών κινδύνων και μεγάλο μέρος των εκτός ισολογισμού κινδύνων της επιχείρησης».

74 Στη συνέχεια, η Επιτροπή τονίζει, στο σημείο 26 της ίδιας απόφασης, ότι «μια τέτοια συμπεριφορά δεν συμβιβάζεται με τη συνήθη — από άποψη προληπτικής εποπτείας — πρακτική μιας τράπεζας. [...] Η συνεχής και μόνιμη αυτή στήριξη οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν πρόκειται για μεμονωμένο διαχειριστικό σφάλμα της τράπεζας αλλά για συνεχή και σκόπιμη πρακτική πλαισίωσης της αναπτυξιακής πορείας της επιχείρησης, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη χρηματοδότηση της Stardust με όρους ευνοϊκότερους σε σχέση με εκείνους που η επιχείρηση αυτή θα επιτύγχανε από ιδιωτικές τράπεζες στην αγορά».

75 Βάσει των στοιχείων αυτών η Επιτροπή έκρινε, στο σημείο 27 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι έπρεπε «να συναχθεί το συμπέρασμα ότι τα μόνιμα μέτρα στήριξης της επιχείρησης εκ μέρους του ομίλου Crédit Lyonnais, πριν μάλιστα από την αναδιάρθρωση κεφαλαίου του 1994, δεν είχαν τον χαρακτήρα χρηματοδοτικής συνδρομής την οποία θα είχε παράσχει μια ιδιωτική τράπεζα που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς».

76 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι η Επιτροπή δεν προσδιόρισε το ύψος των δανείων και εγγυήσεων που παρασχέθηκαν στη Stardust το 1992, το 1993 και το 1994. Οι διευκρινίσεις αυτές είναι αναγκαίες για να εκτιμηθεί κατά πόσον τα επίμαχα μέτρα χρηματοδότησης ήσαν συνετά και για να μπορέσει το Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του. Δεύτερον, η Επιτροπή δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους η λήψη των διαφόρων αυτών μέτρων χρηματοδότησης δεν ήταν, εντός του τότε χρονικού πλαισίου, συνετή. Συγκεκριμένα, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει συναφώς διευκρινίσεις, βάσει των στοιχείων που ήσαν διαθέσιμα καθένα από τα έτη αυτά σε σχέση κυρίως με την οικονομική κατάσταση της Stardust, τη θέση της στην αγορά ως νέας εταιρίας καθώς και με τις προοπτικές εξελίξεως της αγοράς αυτής.

77 Εξάλλου, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου η Επιτροπή εφάρμοσε το κριτήριο του συνετού επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς ήταν τα τέλη του 1994, δηλαδή χρονικό πλαίσιο μεταγενέστερο του χρόνου κατά τον οποίο χορηγήθηκαν πράγματι οι ενισχύσεις.

78 Πρώτον, η Επιτροπή έκρινε επανειλημμένα (βλ. ιδίως σημεία 29, 33 και 38 της προσβαλλόμενης απόφασης) ότι στα τέλη του 1994 οι κίνδυνοι που είχαν αναλάβει η SBT και η Altus σε σχέση με τη Stardust ήσαν τουλάχιστον διπλάσιοι της αξίας του ισολογισμού της εταιρίας αυτής. Κατά το σημείο 33 της εν λόγω αποφάσεως, «καμία συνετώς ενεργούσα ιδιωτική τράπεζα και καμία εταιρία επιχειρηματικού κεφαλαίου δεν θα αναλάμβανε κινδύνους υπερδιπλάσιους του συνόλου του ισολογισμού της ίδιας και της αυτής επιχείρησης, ακόμη και στην περίπτωση μιας αποδοτικής και υπό ορθή διαχείριση λειτουργούσας επιχείρησης».

79 Δεύτερον, στο σημείο 38 της προσβαλλόμενης απόφασης διευκρινίζεται ότι, «δεδομένης της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης στα τέλη του 1994, των αναλαμβανόμενων εκ μέρους του ομίλου Crédit Lyonnais χρηματοοικονομικών κινδύνων και των προβλεπόμενων ζημιών στο πλαίσιο του εξωτερικού ελέγχου που πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 1994, [που δικαιολογούσαν] τον σχηματισμό νέων προβλέψεων ύψους ανώτερου των 200 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων, μπορούσε ήδη από τα τέλη του 1994 να προβλεφθεί ότι οι μεταβιβασθείσες υποχρεώσεις που αντιπροσώπευαν αυτές οι ενισχύσεις ανέρχονταν σε εκατοντάδες εκατομμύρια φράγκων».

80 Τρίτον, η Επιτροπή, στο σημείο 83 της προσβαλλόμενης απόφασης, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «η [...] μη συμφωνία των εν λόγω μέτρων χρηματοδοτικής στήριξης προ της ανάληψης της Stardust εκ μέρους του CDR αποδεικνύεται από το εξαιρετικά υψηλό επίπεδο του χρηματοδοτικού ανοίγματος της Crédit Lyonnais έναντι της επιχείρησης, το οποίο στη συνέχεια περιήλθε στο CDR υπό μορφή απαιτήσεων και στοιχείων εκτός ισολογισμού, το ύψος των οποίων υπερέβαινε το ένα δισεκατομμύριο γαλλικά φράγκα, λαμβανομένων υπόψη των χορηγηθεισών στους πελάτες της Stardust χρηματοδοτήσεων, δηλαδή ανερχόταν σε ποσό περίπου τριπλάσιο του ποσού των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης στα τέλη του 1996».

81 Επομένως, από το γράμμα ήδη της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, διότι δεν εξέτασε τα δάνεια και τις εγγυήσεις που χορηγήθηκαν υπέρ της Stardust εντός του χρονικού πλαισίου της χορήγησής τους. Η εσφαλμένη αυτή εφαρμογή αφορά όχι μόνο τα εν λόγω δάνεια και τις εν λόγω εγγυήσεις, αλλά και τις αυξήσεις κεφαλαίου της Stardust στις οποίες προέβησαν η Altus τον Οκτώβριο του 1994 και το CDR τον Απρίλιο του 1995, τον Ιούνιο του 1996 και τον Ιούνιο του 1997 και τις οποίες η Επιτροπή θεωρεί, όπως τονίστηκε ανωτέρω στις σκέψεις 16 έως 19 της παρούσας απόφασης, ως την «υλοποίηση» των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στη Stardust πριν από τον Οκτώβριο του 1994.

82 Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως που προβάλλει η Γαλλική Κυβέρνηση είναι επίσης βάσιμος.

83 Δεδομένου ότι οι δύο λόγοι ακυρώσεως, οι οποίοι στηρίζονται στην εσφαλμένη ερμηνεία του κριτηρίου της δυνατότητας καταλογισμού στο Δημόσιο των μέτρων χρηματοδοτικής στήριξης που έλαβαν η Altus και η SBT υπέρ της Stardust και στην εσφαλμένη εφαρμογή του κριτηρίου του ιδιώτη επενδυτή που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς, είναι βάσιμοι, η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν οι άλλοι λόγοι ακυρώσεως που προβάλλει η Γαλλική Κυβέρνηση.

Επί των δικαστικών εξόδων

84 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Γαλλική Κυβέρνηση ζήτησε την καταδίκη της Επιτροπής, η οποία ηττήθηκε, η Επιτροπή πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση 2000/513/ΕΚ της Επιτροπής, της 8ης Σεπτεμβρίου 1999, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Γαλλία στην επιχείρηση Stardust Marine.

2) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Rodríguez Iglesias Jann Macken Colneric

von Bahr Gulmann Edward La Pergola

Puissochet Cunha Rodrigues Timmermans

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Μαΐου 2002.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias